

Lausunto

15.09.2023

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

Työssäoloehdon pidentämiseen liittyvän muutoksen myötä suurempi osa yli kuusi kuukautta mutta alle 12 kuukautta työssä olleista saisi jatkossa työmarkkinatukea työttömyyspäivärahan tai ansiosidonnaisen sijasta. Työmarkkinatuen määrä on huomattavasti työttömyyspäivärahaa pienempi, ja tämä ero tuen määrässä voi kannustaa tekemään nykyistä enemmän työtä. Mikäli henkilö ei löydä osaamiselleen sopivaa työtä, tai työtä ei ole tarjolla, voi muutos myös vähentää näiden henkilöiden käytettävissä olevien tulojen määrää.

Työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen yhdistettynä hallituksen kaavailemaan muutokseen sallia työnantajille oikeus sopia rajaton määrä 12 kuukauden määräaikaista sopimuksia voi heikentää esimerkiksi nuorten, perheellistyvien ja yli 50-vuotiaiden työtilannetta erityisesti, jos uutta sopimusta ei ole tarjolla.

Muutoksella voidaan arvioida olevan vaikutusta sellaisten alojen houkuttelevuuteen, joilla työ on kausiluonteista joko vuodenaikojen tai alan vakiintuneen käytännön mukaisesti, kuten esimerkiksi puutarhatyöntekijöillä ja opettajilla. Näin ollen muutoksen vaikutus ulottuu sekä suorittaviin työtehtäviin että joihinkin akateemisiin aloihin. Jos työssäoloehdon täyttyminen alkaa alusta aina yli kuuden kuukauden työmarkkinoilta poissaolon jälkeen, voisi se joidenkin kausiluonteista työtä tekevien kohdalla tarkoittaa sitä, etteivät he saisi ansiosidonnaista työttömyysturvaa jokaisella työttömyysjaksolla. Lainsäätäjän on hyvä huomioida missä määrin kaavaillut muutokset voivat asettaa eri toimialoja houkuttelevuuden ja työntekijöiden toimeentulon osalta eriarvoiseen asemaan. Tällä on myös vaikutusta eri toimialojen työvoiman saatavuuteen, ja muutos voi lisätä alueellista työvoimapulaa joillakin toimialoilla. Riittävä osaavan työvoiman saatavuus on oleellinen keino huomioida yritysten kehittyminen.

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiittisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Muutoksella voidaan katsoa olevan merkittävä vaikutus työvoiman saatavuuteen niillä toimialoilla, joilla työskennellään vakiintuneen käytännön mukaisesti osa-aikaisin työsopimuksin. Pääkaupunkiseudun työnhakualueella on runsaasti eri toimialoilla toimivia työnantajia ja yrittäjiä, jotka nykyisessä tilanteessa pystyvät tarjoamaan lähtökohtaisesti vain osa-aikaista työtä. Arvioidusti tällä lakiluonnoksella ei kyetä vaikuttamaan työnantajien ja yrittäjien kykyyn tarjota muuta kuin osa-aikaista työtä.

Osa-aikainen työsuhde on monelle työmarkkinoille siirtyvälle henkilölle (esim. opinnoistaan vastavalmistuneet, maahanmuuttajat, vieraskieliset työnhakijat) sekä työmarkkinoille muusta toiminnasta palaavalle henkilölle merkittävä väylä kokoaikaisen työsuhteen saamiseksi. Muutoksen voidaan arvioida pidentävän työttömyysjaksoja, kun työnhakija ensisijaisesti pyrkii löytämään heti kokoaikatyön ilman osa-aikaisen työsuhteen kautta tehtävää siirtymää kokoaikaiseen työsuhteeseen. Usealla toimialalla ja tehtävässä kokoaikaisen työsuhteen saaminen edellyttää osa-aikaista työskentelyä (esim. toimialat, joilla henkilö pyrkii kasvattamaan työkokemusta ja osaamista työskentelemällä henkilöstövuokrausyrityksen kautta). Näin ollen muutoksella katsotaan olevan suuri vaikutus esimerkiksi nuorten mahdollisuuksiin saada pysyvää koko-aikaista työtä pääkaupunkiseudun työmarkkinoilla.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Olisi hyvä selvittää vaikutukset esimerkiksi nuorten ja perheellisten toimeentuloon ja työllistymismahdollisuuksiin eri toimialoille sijoittuvien osajien kohdalla.

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

Omavastuuajan pidentämisellä viidestä seitsemään päivään ei voida katsoa olevan merkittäviä vaikutuksia työttömyysjaksojen lyhentymiseen tai kunnan jatkossa maksamiin työttömyysetuuskustannuksiin.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti TTL 14 luku 1 c §:n osalta.

Mikäli osa-aikatyön vastaanottamisen kannustimia heikennetään, voi yritysten olla nykyistä vaikeampaa löytää osaavaa työvoimaa osa-aikaisiin työsuhteisiin.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Suunniteltujen muutosten vaikutusten arviointi tulisi tehdä etukäteen jo lainsäädäntövaiheessa mahdollisimman tarkalla tasolla. Esitetyt muutokset vaikuttanevat eniten henkilöihin, jotka ovat riippuvaisia useista erilaisista tuista, ja yksittäisen henkilön kohdalla voi olla kyse merkittävistä tulonheikennyksistä. Olisi tarpeellista arvioida esitettyjen muutosten yhteisvaikutuksia.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Laki halutaan voimaan niin nopealla aikataululla, että sen vaikutuksia esimerkiksi osa-aikaisen työn vastaanottamisen kannustimiin tai ihmisten toimeentuloon ei ehkä ehditä selvittää riittävästi. Olisi kannatettavaa valmistella samanaikaisesti myös muut hallituksen suunnittelemat muutokset työttömyysetuuksiin ja työvoimapalveluihin liittyen, jolloin voitaisiin tarkastella ja arvioida muutoksia kokonaisuutena. Tällöin erinäisiä siirtymäsäännöksiä tarvittaisiin vähemmän, ja lain voimaantulon ajankohtia voisi yhtenäistää.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Ei muuta lausuttavaa.

Sipilä Hilla-Maaria
Espoon kaupunki - Työllisyyspalvelut